

LUYỆN TẬP

VỀ CÁCH TRÁNH HIỆN TƯỢNG TRÙNG NGHĨA

(1 tiết)

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

- Nhận biết được hiện tượng trùng nghĩa.
- Biết cách tránh hiện tượng trùng nghĩa khi viết và nói tiếng Việt.

215

– Mỗi nội dung trên đều có thể diễn đạt lại bằng nhiều cách. Điều cần thiết là đối với mỗi trường hợp, HS cần tìm hết các cách diễn đạt có thể được.

Chẳng hạn :

Năng lực sử dụng ngôn ngữ của học sinh [...] còn nhiều hạn chế.

Năng lực sử dụng tiếng Việt của học sinh [...] còn nhiều hạn chế.

IV – TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Đỗ Hữu Châu, *Từ vựng ngữ nghĩa tiếng Việt*, Sđd.
- *Giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt*, Sđd.
- Nguyễn Minh Thuyết (Chủ biên), *Tiếng Việt thực hành*, Sđd.
- Ủy ban Khoa học xã hội Việt Nam, *Ngữ pháp tiếng Việt*, NXB Khoa học xã hội, H., 1983.

II – NHỮNG ĐIỂM CẦN LƯU Ý

Trong một số tài liệu ngôn ngữ học, hiện tượng trùng nghĩa thường được gọi là hiện tượng trùng ngôn. Đây là hiện tượng dùng hai từ ngữ mà từ ngữ nọ đã chứa đựng nghĩa của từ ngữ kia. Chẳng hạn, có người viết : "Phải tìm những giải pháp *tối ưu nhất* để nâng cao chất lượng dạy và học môn Ngữ văn". Ta thấy trong từ *tối ưu* đã bao hàm nghĩa chỉ mức độ cao nhất. Viết *tối ưu nhất* là trùng nghĩa (trùng ngôn).

Tuy nhiên, cũng cần thấy rằng việc xác định chuẩn ngôn ngữ là một công việc không đơn giản. Với hiện tượng trùng nghĩa, những trường hợp nêu ra trong bài luyện tập này được coi là không hợp chuẩn, cần tránh. Nhưng cũng có những trường hợp khác, hiện tượng trùng nghĩa vẫn được xã hội chấp nhận, được dùng phổ biến và được xem là hợp chuẩn ; ví dụ : *cây cổ thụ, sông Cửu Long Giang,...*

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

Đây là một bài luyện tập, GV hướng dẫn HS làm bài tập theo trình tự trong SGK.

Bài tập 1

a) Dựa vào những câu được dẫn ra ở phần trên (những câu diễn đạt đúng chuẩn tiếng Việt), sẽ thấy rằng câu "***Ánh nắng mặt trời chói chang chiếu vào cửa sổ***" có hiện tượng trùng nghĩa (tham khảo *Từ điển tiếng Việt* do Hoàng Phê chủ biên, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội, 1988, mục từ "*nắng*" : *ánh sáng trực tiếp từ mặt trời chiếu xuống*).

b) Chẳng hạn :

- *Ánh nắng chói chang chiếu vào cửa sổ.*
- *Ánh mặt trời chói chang chiếu vào cửa sổ.*
- *Ánh sáng mặt trời chói chang chiếu vào cửa sổ.*

Bài tập 2

- Tất cả các câu dẫn ra đều phạm lỗi trùng nghĩa : *ngôn ngữ tiếng Việt, thơ hiện đại ngày nay, cổ thụ lâu đời, dư luận của số đông học sinh, công bố công khai, tối hậu thư cuối cùng, tối đa nhất, quốc gia nước bạn, mang số đeo, nguyên nhân... do.* Điều quan trọng là hướng dẫn HS phân tích rõ mỗi hiện tượng trùng nghĩa.